

הלכות שבת סימן שנ"ט שם

שנט דין רחקה שאחורי הבתים, וכו' סעיף אהד:

א (א) *רחקה שאחורי הבתים יתרה על בית-סאתים (ב) ולא הקפה לדידה, אין מטלטלין פה (ג) אלא בארבע אמות. ואם פתח לה פתח מביתו ואחר-כך הקיפה, (ד) באפלו אם יש גרן בינה לבית הוי הקף לדידה: הגה ומה שאין אנו נזקקין לטלטל (ה) בהצרות שאחורי הבתים, משום דבזמן הזה סתמן מקפין לדידה, כמו שנתבאר דלעיל (פ"ק ק"פ"ג) (ו"א):

שם דין הקף מחיצות לשבת, וכו' ג' סעיפים:

א (א) יחיד ששבת בבקעה והקיף מחיצות (ב) גרועות, (ג) *גגון (ד) שתי בלא ערב (ה) או ערב בלא

באר היטב

(ב) גרועות. אבל מחיצות גבורות נהר אפלו יותר מסאתים. דהקפו לדידה, שררי הקיפום לדור בהם בשבת, רש"י: (ג) שתי. כגון שנעץ קנים פחות

משנה ברורה

לאסורו. ולא אמרין פין שהקפף הטר פעם אחת אינו חוזר לאסורו. כתבו הפוסקים⁶⁰⁰, (נ"ט) דאם אהד מצדי הקרפף הוא כחל של בית ונהי פתח ולבסוף הקפף ונפל הכחל, אף-על-גב דנשאר פוחלי גזאי שבבית והם סותמים הקרפף, אף-על-פי-כן נאסר הקרפף, שררי מחיצות הסנימיות לתורים הסנימיות נעשו ולא לעשות כחל לקרפף, ולא דמי למחיצות חיצוניות, שלוח וקנה נעשו:

א (א) רחקה שאחורי הבתים. ודקן הנה להניח שטח מקום פנוי לפני הבתים ואחורי הבתים; אותו שלפני הבתים קרוי חצר, ואותו שלאחורי הבתים קרוי בשם רחקה, והנה ודקן להקפין במחיצות. והנה אותו חלק הקרוי בשם חצר גובהו הקפה לדידה, שדרכו לעשות שם כל תשמישי הבית, ועל-כך אפלו אם הוא יתר מבית-סאתים, ואפלו צנורה בורין, מטר לטלטל בכלו,

(ב) ואף נהר מהבית לתוכו נאם הוא חצר גבוא או של שנים וערב יחדן, דרשות אהד הוא; אכן רחקה, מסתמא לא הקפה לדידה, שאין ודקן להשפמש שם תשמישי הבית בל-כף, ועל-כך דינו כקרפף לענין יתר מבית-סאתים [קרפף הוא מה שעושהו בחוק מהעיר מקום מקף מחיצות להניח שם עצים וכהאי גוונא]. ועתה

נבאר דכרי השלחן-צרוף: רחקה שאחורי וכו', והנה שהקיף השטח הפנוי הנה כשולש מחיצות והסמיד אותם לכחל ביתו:

(ב) ולא הקפה לדידה. שלא פתח בהפתל פתח להרחקה קדם שהקיפה: (ג) אלא בארבע אמות. דקין שאר קרפף שלא הקף לדידה, וכדלעיל בסימן שנח סעיף א, וכל-שכן שאסור לטלטל ממנה לבית; אבל אם אין בהקפה רק סאתים, (ד) אין לה דין קרפף ומטר לטלטל ממנה אפלו לבית, לפי שאינה רשות מחלקת מן הבית לגמרי כמו קרפף, אף-על-פי שלא הקף לדידה:

(ד) אפלו אם יש גרן וכו'. רוצה לומר, אפלו אם קנה גרן אחורי ביתו קדם שהקיף השלש מחיצות, אין אומרים שבשביל הגרן נפתח פתח בכתל הבית ואין כאן פתח לרחקה, אלא סתמא

ממנה לביתו: (ה) בהצרות שאחורי הבתים. הנה רחקה דלעיל: (א) יחיד ששבת בבקעה. הוא הדין (ב) דאפלו במקום ישוב לאשמעינן דאפלו בבקעה שאין מצוי לו משה לעשות מחיצות

(ב) גגון שתי וכו'. הנה, כגון שנעץ קנים בקרע (ג) פחות פחות משלישה פחותים זה אצל זה, ומכל מקום מרי שתקוצים בארץ בחוק שלא ינידם הרוח, דאי לא הכי לא נחשב למחיצה כלל, כמו שקכת בסימן שש סעיף א: (ג) או ערב בלא שתי. כגון שהקיף פתח בקלים זה למעלה מזה ואין בין חבל להקבל שלשה טפחים. וצנן בספר גאון-עקב שהביא משם הרשב"א וקרוי פ"א, דהוא הדין

שער הציזן

(נ"ט) מגן-ארבעה סעיף-קטן ה בשם הטב"ט, וכן מבאר פ"שם להראו לגרסתו ילפרוש רש"י ואור רוצע ורשפ"א ורשפ"א, אכר העיר זה שם המגן אברהם: (ב) פרי-מגדים: (ג) מגן-אברהם וש"א בשם הריטב"א: (ד) הוספת-שבת, ותמה על העלת-שבת שכתב בספר מזה: (ה) מגן-אברהם, וכנהו למעושי אם העמים בסמך זה אצל זה, אף דהוא שתי לכו נחשב מחיצה מעלה, וכן לענין ערב כי היא גווא. וענין פרי-מגדים בסימן ששג שמעמד דבמחיצה של שתי ועשה קנה אחת למעלה לחבר הקנים, הרי מחיצה מעלה ומטר אפלו יותר מבית-סאתים):

באר הגולה

עין שם. ולפי זה נראה שהוא הדין היכי שלא קנה פה בית-דידה, אלא פתח לו פתח ואחר-כך הקיפו דגס-כרן פני, ונסתם הפתח, ולא יצא הקרפף מהתרו. אלא דקפף קברא דבעל הוספת-שבת לא בריא לי: וכי אם הקיפו לדידה מאי הוי, ולא מכל מקום עכשו אינו נאוי לתשמיש הבית, מי צדיף מנתמלא קרפף שהקיף לדידה מים שאינם ראויים לתשמיש, אף-על-גב דהמחיצות קטנות (הקפו לדידה, אף-על-פי-כן אסור, ואפשר דהוא הדין כגידן דין: ואפלו אם נחליט דכרי בעל הוספת-שבת, והנה בשפול הבית או נסתם הפתח מאליה, תא בהפילו להבית בכנה או קדם הפתח בנדים ומשעם דאין לו צדף להשמש, בודאי כחל הקרפף משם דידה אף-על-פי שהמחיצות קטנות, וכמו בקרפף שנוגע שנתבטל המחיצות, וכמו בסעיף ו, שבכנן מחיצה חרשה מקבל מחיצה הליטה אף-על-גב דעומדת גרין, משום שאין דעתו להשפמש בה, וסכי נמי בענינגו, וצריך עיון:

* רחקה וכו'. דע, דארבעה שמות לש בענין זה: ברמלית, קרפף, רחקה, חצר. ברמלית דבר-הרחק הוא הפקעה שאין הליף לרבים; ברמלית ודקן היא קרפף יותר מבית-סאתים שלא הקף לדידה, דמן הדין לרשות-היחיד גמור הוא ומדקפן הוי ברמלית [ומכל מקום מטלטלין מזה לזה בפחות

[מ]ארבע אמות, כבסימן שמו סעיף ג, אבל מקרפף זה לחצר אסור. כבסימן שעב סעיף אן, ושם קרפף כולל, בין אם הוא יתר מסאתים או בית-סאתים, הקפה לדידה או לא הקפה לדידה, הכל בשם זה נקרא, אלא שתלוקין בדינם, ורחקה שאחורי הבתים, אם הוא יותר מבית-סאתים הוא גב-גסן ברמלית ודקן אם לא הקפה לדידה. חצר שלפני הבתים הוא בודאי הקפה לדידה, ועל-כך

אף כמה בורין, לרשות-היחיד גמור הוא אף מדרבנן. קרפף שהוא רק בית סאתים מצמצם ולא הקף לדידה, אף שקרפף מקרו, מכל מקום מטר לטלטל בכלו, ואף לחצר מטר, אבל לבית אסור, וכן לרמלית או לקרפף יתר מבית סאתים גב-גסן אסור אפלו אם הוא דהר נבוא. קרפף יותר מבית-סאתים שהקפה לדידה [ואפלו אם הוא מתווק כמה בורין גב-גסן הכי הוא] או שהוא פחות מבית-סאתים ולא הקפה לדידה, אפלו לבית מטר, לטלטל, דהוא חשיב

כחצר שהקפה לדידה, וכל-שכן רחקה שהקפה לדידה בודאי דינא הכי. רחקה שהיא בבית-סאתים מצמצם, אף שלא הקפה לדידה, מכל מקום מטר לטלטל אף ממנה לבית, כל זה הוא מדברי הפרי-מגדים במשפצות-החב:

* כגון שתי בלא ערב וכו'. עין בהוספת-שבת שמעמד לומר, דאם הוי שלש מחיצות מעלות, דמן התורה הוי לרשות-היחיד גמור, אפלו אם המחיצה הרביעית היא שתי או ערב לכו נמי סגי בכדי, ושרי לטלטל אפלו מהנחת

גפחה לרחקה, ודרי היא מקף לדידה ומטר לטלטל בקלה ואפלו א (א) יחיד ששבת בבקעה. הוא הדין (ב) דאפלו במקום ישוב לאשמעינן דאפלו בבקעה שאין מצוי לו משה לעשות מחיצות

(ב) גגון שתי וכו'. הנה, כגון שנעץ קנים בקרע (ג) פחות פחות משלישה פחותים זה אצל זה, ומכל מקום מרי שתקוצים בארץ בחוק שלא ינידם הרוח, דאי לא הכי לא נחשב למחיצה כלל, כמו שקכת בסימן שש סעיף א: (ג) או ערב בלא שתי. כגון שהקיף פתח בקלים זה למעלה מזה ואין בין חבל להקבל שלשה טפחים. וצנן בספר גאון-עקב שהביא משם הרשב"א וקרוי פ"א, דהוא הדין

הלכות שפת סימן שנת שם

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק קא]

כתבו הפוסקים⁶⁰.

50) ראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל ס"ב ד"ה מביתו.

[משנ"ב שם]

דאי לאו הכי לא נחשב לקחיצה פלג⁶¹.

3) ודעת החזו"א (שם ס"ק ז), שהיינו דוקא אם הרוח מניחה אותם עד כדי שהם מתרחקים זה מזה ג' טפחים, שאז כשהם נדים בטלה המחיצה, ולכן גם בזמן שאינם נדים אינה נחשבת למחיצה. וראה מה שכתבנו בזה לקמן סי' ששב ס"ק ז.

[שעה"צ ס"ק ב]

דבמחיצה של שתי נעשה קנה אחת למעלה לחצר הקנים, הוי מחיצה מקילה ומקור אפילו יותר מפיח⁶².

4) וכתב שם (משכ"ז ס"ק א), שכמו כן אם העמיד קנה אחד של שתי בכל רוח, וחיבר אליו קנים או חבלים בערב, נחשב למחיצה מעולה כדק שתי וערב. והחזו"א (א"י"ח סי' עז ס"ק ד) תמה על דבריו, שבגמרא מבואר שבדי שיחשב למחיצה שתי וערב, צריך שיהיה לשתי ולערב לכל אחד בפני עצמו דין מחיצה על ידי לבד. ועוד תמה, שהרי בכל מחיצה ערב יש עמודי שתי שמעמידים את החבלים שמתה בערב. וכתב שאי אפשר לעשות מדברי הפמ"ג שום סניף להקל.

ואם עשו מחיצות שתי וערב שטומרות סמוכות זו לזו ואינן נגיעות זו בזו, כתב החזו"א (שם) שאם אינן רחוקות זו מזו ג' טפחים הריהן נחשבות כמחיצה אחת של שתי וערב.

ובאופן שעשו את החמשה טפחים העליונים של המחיצה בשתי וערב, החמשה טפחים התחתונים בשתי לחד, כתב החזו"א (שם) שנחשבת מחיצה מעולה ומועיל מדין פרוץ כעומד, ואין כאן חסרון של בקיעת גדיים, כיון שאין בין הקנים של השתי ג' טפחים.

ואם העמיד הרבה קנים סמוכים זה לזה בשתי, עד שנמצא שיש קנים כנגד כל אור שבין

הקנים כזה וכו', וכולם סמוכים זה לזה בפחות מג' טפחים, כתב החזו"א (שם) שמיעיל הרבה, ואינו נחשב כמחיצה של שתי לחד, כיון שלמקום המוקף אין אור מגילה חוצה לו.

ולענין צורת הפתח האם היא נחשבת למחיצה גרועה, כתב הפמ"ג (סי' ששב א"א

ס"ק יז) שאם סביב המקום המוקף יש מחיצות והעומד מרובה על הפתח, ובמקום הפתח עשו צורת הפתח, הרי זה נחשב כמחיצה מעולה ויעדיף ממחיצת שתי או ערב, ומשמע מדבריו שאם אין העומד מרובה אלא יש צורת הפתח סביב רוב החיקף, הרי זה נחשבת מחיצה גרועה כמחיצת שתי או ערב. (ומביאר מדבריו שמחיצת שתי אינה מועילה גם כשהעומד מרובה במחיצה גמורה, וראה מה שכתבנו בביה"ל ד"ה כגון שתי, דעת החזו"א בזה).

סימן שנת

דין רחבה שאחורי הפתח

[רמ"א ס"א]

דבזמן הזה קתמן מקפין לדירה, כמו שנתפאר לעיל גפי קרפף⁶³.

1) וכתב שם המשגיב (סי' שנת ס"ק טו), שבזמנינו הרבה תלוי לפי מנהג המקומות.

[ביה"ל ד"ה רחבה]

אפלו לבית מקור⁶⁴.

2) מדבריו נראה שחילק בין קרפף ששוערו בית סאתים מצומצם שאסור לטלטל ממנו אל הבית, לבין קרפף ששיעור פחות מבית סאתים שמוותר לטלטל ממנו אל הבית. והחזו"א (א"י"ח סי' פח ס"ק יח) תמה על דבריו, שלשיטת שאסורות בבית סאתים מצומצם, אסור גם אם הוא פחות מבית סאתים, וציון לדברי המשגיב לעיל (סי' שנת ס"ק עה ו-עו) שאסור גם בפחות מבית סאתים.

ובשעת הדחק, ראה בביה"ל לקמן (סי' שעב ס"א ד"ה או) שהחז"ר לטלטל מבית לקרפף ששיעורו בית סאתים, אם הם של אדם אחד או של שני בני אדם שעיברו ביניהם.

[ביה"ל שם]

רקפה שהיא קבידתא⁶⁵.

3) ולענין גג, כתב החזו"א (א"י"ח סי' פט ס"ק י), הובא בשו"ע הלכות סי' שנה סב"ג, שאם הוא בולט ממחיצות הבית שאו אין מחיצותיו ניכרות, דינו כרחבה ולא כקרפף ונהיינו לשיטת שאין כרמלית מעל עשרה]. ואם אינו בולט, אומרים גוד אסיק מחיצתא [שמחיצות הבית עילות וגודרות על הגג], ונחשב כאילו גם למעלה מוקף לדירה, כמבואר במשגיב לקמן (סי' ששב ס"ק כח) לענין ספינה.

סימן שם

דין הקף מחיצות לשפת

[משנ"ב ס"ק א]

במקום ישוב גס-פן מקור עד קאתים⁶⁶.

1) ודינם של רבים במקום ישוב, הביא בספר תיקון מבואות (פי"ח ה"ג 2) את דברי הריטב"א (עירובין יז, א ד"ה איכא) שדין ישוב כדין בקעה, שרק ליחיד לא מועילה מחיצת שתי, אבל לרבים [משלשה ומעלה] מועילה מחיצת שתי גם במקום שגודלו יותר מבית סאתים. מאידך החזו"א (א"י"ח סי' עז ס"ק ד) כתב, שבישוב דין רבים כדין יחיד, ואין מועילה מחיצת שתי למקום שהוא יותר מבית סאתים גם אם רבים דרים שם, וסיים בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק ב]

קנים בקרקע פחות פחות משלשה טפחים זה אצל זה⁶⁷.

2) ואם העמיד קנים על שתי, וכל קנה רחב יותר מהפירצה שבצידו,

